

Deň krivých zrkadiel

Tak ako vlani, sa aj tohto roku, 12. júna, konal Deň krivých zrkadiel, v znamení podpory ľudí s mentálnym postihnutím. Začal sa s výzvou: Podďte s nami stavať mosty porozumenia a tolerancie. S heslom: Sme iní, no nie horší, vyšli členovia Združenia na pomoc mentálne postihnutým (ZPMP) na námestia Bratislavy, Malaciek, Skalice, Dunajskej Stredy, Vrbového, Nitra, Partizánskeho, Nových Zámkov, Komárna, Liptovského Mikuláša, Popradu, Kežmarku, Košíc, Krupiny, Stropkova, Spišskej Novej Vsi i Vranova nad Topľou. Miestne združenia, ktorých je v SR 59, majú čo svetu ukázať. Sú právom hrdé na zručnosť a šikovnosť svojich zverencov, ktorí žiadajú:

Dovoľte nám žiť s vami a nielen vedľa vás!

Ako sa im to darilo, sme sa prišli 12. júna presvedčiť na Hviezdoslavovo námestie. Hoci sa schyľovalo k dažďu, na tribúne veselo hrali, spievali a tancovali súbory a sólisti ako: Javorček, Sillmarion, R.U.R, Samba Bratucada, Zdenka Predná, ale aj kapela Arama Garochlanjana a ďalší. V hľadisku sedeli hostia s ozdobnými malými zrkadielkami na krku, ktoré pre nich vyrobili mentálne postihnutí v chránených, ale zato tvorivých dielňach. Niektorí z nich pod pódium v rytme rezkých piesní tancovali, iní sa vo svojich stánkoch prezentovali s umeleckými dielkami. Niektoré kvalitou nezaostávali za tovarom, aký sa predáva v obchodoch so suvenírmi, ibaže v týchto stánkoch ich dostať za symbolické ceny, aby uhradili režijné náklady na ich výrobu, ako nám povedala Katarína Ivančíková, zo sanatória pre postihnutých na Sibírskej 69 v Bratislave.

Chránená dielňa na Banšelovej 4 na Trnávke, ktorá sa so svojimi výrobkami na námestí tiež prezentovala, existuje už 10 rokov, ako prezradila Mirjana Tureničová, riaditeľka Domova sociálnych služieb Prima. Zamestnáva troch ľudí s postihnutím. V chránenej dielni vyrábajú tkané tašky, ruksaky, koberčeky, ozdobné prestieranie. Prostredníctvom nich sme sa zoznámili aj s Danielou Pomíchalovou. Jej taška, ktorú sama vyrobila, bola nádherná. Nádherné bolo aj to, že predsudky voči postihnutým pomáhali búrať mladí dobrovoľníci, ktorí rozdávali okoloidúcim ako upomienku na tento deň, ozdobené zrkadielka.

Margita Škrabáľková
Snímky: autorka

Nie je chudoba ako chudoba

Nedávna správa nemenovanej tlačovej agentúry, že podľa výsledkov prieskumu bolo v roku 2005 rizikom chudoby na Slovensku ohrozených 11,6 percenta obyvateľov, kým rok predtým to bolo 13,3 percenta obyvateľov, čitateľov sotva potešila. Pre vysvetlenie len toľko, že prieskum sa uskutočnil minulý rok v 306 obciach po celom Slovensku, v ktorých sa vyzbierali dáta z 5 015 domácností s 15 147 členmi. Ukázal však, že ide o meranie relatívnej chudoby. Veď chudoba na Slovensku naozaj nie je to isté, čo chudoba napríklad, vo Francúzsku a chudoba na východe Slovenska nie taká istá ako chudoba v hlavnom meste Bratislave.

Mnohým občanom na Slovensku sa na chvíľu zazdalo, že aspoň s prichádzajúcimi zvýšenými dôchodkami od júla tie najkrikľavejšie prípady chudoby sa medzi dôchodcami už nebudú prehlbovať. Tisícim chorých a medzi nimi aj zdravotne postihnutých, ktorí teraz vydávajú menej peňazí na lieky ako vlani, sa snád' tiež trochu polepšilo. Mnohí uverili, že sa postupne budeme mať lepšie, že chudoba bude na ústupe a pracovné možnosti i ich životná úroveň bude rásť.

Plamienok nádeje, vidina vzostupu životnej úrovne sa však zo dňa na deň rozplynula pre tých, ktorí kvôli podvodom a vydieraniu rôznych špekulantov prišli o prácu, byt či dom a potom aj rodinu. A takých je naozaj dosť. Málo nie je ani tých, ktorí odišli hľadať šťastie za hranice Slovenska a už sa domov nechcú vrátiť. Ale čo tí, ktorí nemôžu odísť, hoci by najradšej tiež niekam odišli kvôli biede? Aj takým štát pridal na dôchodkoch a sociálnych dávkach, aby dokázali prežiť, keď nemôžu nájsť prácu alebo nevládu pracovať. Ale práve týmto, najviac zraniteľným skupinám obyvateľstva, často rôzni úžerníci berú aj to málo, čo majú na prežitie.

Úžera, hyenizmus, parazitizmus, vydieranie, zdá sa, akoby sa stali národnými športami a nielen pre jednotlivcov, ktorí si dokážu nájsť zámienky a právne ich aj „zdôvodniť“, ako a prečo obyčajným ľuďom vziať strechu nad hlavou alebo z peňaženky aj to posledné. Svedčí o tom aj mnoho prípadov úžery, ktorý bujnú na Slovensku ako druh nádoru, ktorý sa nedá vyoperovať. Na akejkoľvek medzierke v zákone sa snažia rôzni „šikulkovia“ zarobiť nekresťanské peniaze „legálnym“ vydieraním. Prečo nie, veď tento spôsob zarábania môže byť výnosnejší, ako ilegálny predaj zbraní, drog, či obchod s ľudskými orgánmi.

Naozaj sa také konanie nedalo zastaviť už v počiatkoch? Napríklad, ak z 30 korunových dlhov na rozhlasových koncesionárskych poplatkoch, ktoré boli zaplatené oneskorene, ale často ani nie vlastnou vinou dlžníkov, niekto vyráta penále dosahujúce státisícové až miliónové výšky? Z prepočtov konkrétnych prípadov vychádzalo penále 4 až 5 tisíc násobok dlžby.

Ešteže parlament schválil rozšírenie generálneho pardonu a vysoké penále už neohrozujú desatisíce ľudí. To však neznamená, že ďalšie prípady úžery, podvodov a vydierania už nemožno očakávať. A vôbec, vrátia sa koncesionárom, ktorí zaplatili neoprávnene vymáhané penále, späť?

A.K. (postihnutý dôchodca)

Slávnostné oceňovanie Dar roka 2006

V Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca sa v stredu, 13. júna tohto roku konalo už tradičné, slávnostné oceňovanie Dar roka 2006. Podujatie sa, ako po minulé roky, uskutočnilo s podporou Magistrátu hl. mesta Bratislavy a pod záštitou primátora Andreja Ďurkovského, ktorý sa oceneným i vzácnym hosťom, ako aj sponzorom a sympatizantom Slovenskej humanitnej rady prihovoral medzi prvými.

Pred vystúpením primátora zazneli tóny flauty, na ktorej zahrala študentka bratislavského konzervatória Martina Kostolanská. Pieseň „Povedz mi, čo je láska“ odznela v podaní speváčky Moniky Stanislavovej. Obidve umelkyne sprevádzal na klavíri hudobný skladateľ Igor Bázlik, ktorý je zároveň členom čestnej komisie SHR Daru roka 2006.

Povznesenú slávnostnú náladu v Zrkadlovej sieni ešte umocnil pozdravný list od ministerky práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Viery Tomanovej, ktorá, nakoľko bola na služobnej ceste, sa aspoň na diaľku prihovorela a poďakovala oceneným za ich mimoriadne humanitné aktivity a aj hrdinské skutky pomoci ľuďom v núdzi a v ohrození života. List ministerky prítomným prečítal prezident Slovenskej humanitnej rady, Ivan Sýkora, ktorý následne vo svojom prejave vyzdvihol, že oceňovanie Dar roka 2006 sa konalo v deň 17. výročia vzniku Slovenskej humanitnej rady a dodal: „Nemôžem nespomenúť, že Slovenskú humanitnú radu zakladalo v roku 1990 sedem mimovládnych organizácií. Má za sebou neľahkú cestu, počas ktorej sa stala strešnou organizáciou, v súčasnosti združujúcou 176 mimovládnych neziskových organizácií a zároveň dobrovoľníckym centrom na Slovensku“.

Pripomenul tiež, že dobrovoľníctvo má u nás, tak ako všade na svete,

Prezident Slovenskej humanitnej rady, Ivan Sýkora víta účastníkov slávnostného podujatia Dar roka 2006 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave.

mnoho podôb, ale aj spoločného menovateľa, ktorým je dobrovoľná služba iným ľuďom, ktorí pomoc žiadajú a skutočne aj potrebujú.

Oceňovanie Dar roka sa na Slovensku koná od roku 1995 a vzniklo na podporu šírenia myšlienky filantropie, ktorá, ako sa preukázalo aj na tohtoročnom oceňovaní, sa z roka na rok viac upevňuje, pretože zo stovák miest a obcí dostala Slovenská humanitná rada návrhy na ocenenie obdivuhodných ľudí, ktorí sú ochotní pomáhať iným bez nároku na odmenu, často aj s nasadením vlastného života a na úkor svojho voľného času.

Členovia čestnej komisie Dar roka 2006, profesor MUDr. Jaroslav Siman a rímskokatolícky kňaz Marián Červený, sa vo svojich odpovediach na otázky moderátorky, ktorou bola aj tohto roku Milena Čeganová, redaktorka Slovenského rozhlasu, zhodli, že sa im naozaj ťažko rozhodovalo, koho navrhnúť na ocenenie, pretože každý návrh bol niečím výnimočný.

Peter Marcínov z Bardejova, ktorý získal v rámci oceňovania Dar roka 2006 mimoriadne ocenenie Dar života za darovanie obličky svojmu otcovi. Pán Pavol Marcínov sprevádzal svojho syna Petra aj do Zrkadlovej siene a jeho čin označil ako životný dar.

Takýchto návrhov na ocenenie Dar roka 2006 dostala čestná komisia SHR tentoraz až 68 od 35 navrhovateľov

Obsah:

Fotostĺpec: Deň krivých zrkadiel	2
Úvodník: Nie je chudoba ako chudoba	2
Slávnostné oceňovanie Dar roka 2006	3-4
Rozhovor: Opláca matkinu lásku	4-5
Anketa: Príjemný pocit z dobra	6-7

Pozri sa, som len človek ako ty	7-8
Aktuálne: Dieťa potrebuje rodinu	9
Predstavujeme: Slovenská spoločnosť celiatikov	10-11
Hľadané deti	12
Reportáž: Na návšteve v Lepšom svete	13-14
Summary	15

Príloha Humanita Plus: Celiakia, čo o nej (ne)vieme

Cenu Dar roka 2006, v kategórii právnická osoba pre spoločnosť Profesia, s.r.o. prišiel prevziať jej zástupca, Ing. Dalibor Jakuš. Spoločnosť Profesia pomohla pri hľadaní zamestnania a poskytla na svojom internetovom portáli priestor aj pre tých ľudí hľadajúcich zamestnanie, ktorí boli dlhodobo bez roboty, ale aj zdravotne postihnutí a umožnila im ľahšie nájsť pracovné príležitosti. Svoje o tom vie aj Branislav Mamojka (na obrázku vľavo vedľa D. Jakuša) ako navrhovateľ spoločnosti Profesia na ocenenie.

Primátor hl. mesta Bratislavy, Andrej Ďurkovský (na obrázku) sa medzi prvými, tak, ako aj po minulých rokoch, prihovril oceneným i navrhovateľom na ocenenie Dar roka, ako aj sympatizantom a priateľom Slovenskej humanitnej rady.

z celého Slovenska. Niektorí navrhovatelia poslali naraz viac návrhov a viacerí z nich sprevádzali ocenených až do Zrkadlovej siene Primaciálneho

paláca. Mnohí prítomní po skončení slávnosti oceňovania hovorili o budúcných návrhoch na Dar roka 2007, nad ktorými už dnes uvažujú a ktoré

možno zasielať Slovenskej humanitnej rade už v týchto dňoch.

Margita Škrabáková
Snímky: autorka

Rozhovor s hlavnou laureátkou Dar roka 2006, Kristínou Fraňovou

Opláca matkinu lásku

Ako sme už v predchádzajúcich číslach Humanity napísali, hlavnou laureátkou Daru roka za rok 2006 v kategórii fyzická osoba, sa stala dnes už 13-ročná, Kristínka Fraňová, ktorá od svojich deviatich rokov opatrovala ťažko chorú mamičku. Publicistku, Evu Černú upozornila na osamelé dievčatko ošetrojúca lekárka pani Fraňovej, z oddelenia, kde Kristínkina mama ležala. Eva Černá hneď začala pátrať po Kristínkiných príbuzných, až sa dopátrala k matke Kristínkinho otca, ktorá si po smrti Kristínkinej matky dievčatko vzala k sebe, do Prahy. Ako príbeh Kristínky pokračoval a čo robí dnes, sa dočítate v našom rozhovore s ňou.

Kde si brala silu starať sa o svoju ťažko chorú mamu, napriek svojmu útlému veku?

Určite to bola láska, ktorú som k ma-

me cítila. Keď bola zdravá, chcela pre mňa to najlepšie, a keď ochorela, ja som jej to chcela vrátiť a čo najviac jej pomôcť. Lekársku pomoc som jej nemohla poskytnúť, tak som jej aspoň dávala najavo lásku. Myslím, že to tak vnímala a že bola najradšej, keď ma mala pri sebe, keď cítila, že nie je sama a že v jej blízkosti je niekto, kto ju má rád. Bola som síce jediná, ale aspoň niekto...

Robila si, čo iné deti v tvojom veku bežne nerobia. Čo všetko od teba situácia vyžadovala?

Robila som všetky „dospelácke“ veci - zehľala som, upratovala, prala, platila som účty, podávala som mame lieky, ktoré som nesmela popliešť, inak by sa jej stav mohol ešte zhoršiť. Vodila som ju do kúpeľne, aby som jej urobila potrebnú hygienu, niekedy sa mi to ani nedarilo, mama bola nevládna, padla mi na zem, bola ťažká, tak som ju musela dotiahnuť do kúpeľne a osprchovať. Jedlo prijímala po lyžičkách, väčšinou medzi

dvoma hltmi zaspala a ja som čakala, kedy sa preberie, aby som jej mohla dať ďalšie sústo.

Musela si byť veľmi silná, keď si takúto náročnú opatrovateľskú anabázu vydržala tri roky. Nebolo ti ľúto, že ti dospelí ľudia nepomohli?

Áno, hovorila som si, že keď bola mama zdravá, mala fúru kamarátov a keď ochorela, tak som zostala pri nej iba ja. A ešte jej bývalá kolegyňa z práce, Eva Dujsíková, ktorá jej občas doniesla jedlo, poupratovala, niečo mi pomohla, aby som sa aspoň nachvíľu mohla učiť. Spávala som dohromady päť alebo šesť hodín denne. Učila som sa v noci, keď mama na dlhší čas zaspala, ale často, keď sa jej pohoršilo, som k nej volala pohotovosť, musela som povedať doktorom, aké lieky berie a ako na tom je. Niekedy mama ani nevedela, kto som, lebo ju choroba natoľko vyčerpala.

Napriek tomu veríš, že dobrá je medzi ľuďmi viac ako zlá?

Neviem... Niektorí ľudia sú dobrí, aj by chceli pomôcť, ale nevedia, ako. Rakovina je zákerná choroba, ktorá vzbudzuje odpor a oni nevedia, ako by sa k nej mali správne postaviť a ako sa postarať o človeka, ktorý je ňou postihnutý.

Tebe v živote niekto, okrem nebohej mamičky pomohol?

Určite. Moja babička a pani Eva Černá. Ale niektorí mi neprišli na pomoc, hoci vedeli, čo sa s mamou dialo. Napríklad, môj strýc mi vôbec nepomohol. Chodil za mamou do nemocnice a myslel si, že už to je strašne veľká práca. Ja som bola v nemocnici každý deň, niekedy som tam aj prespala, keď mi to doktor dovolil alebo som sa schovala pod posteľ, aby ma neposlali domov. Keď bola zdravá, dávala mi veľa lásky, teraz som jej to oplácala. Neviem, či to tak vnímala, ale asi áno. Lebo najsmutnejšie je človeku, ktorý zostane sám. Takto mohla veriť, že sa vylieči, lebo keby sa tak stalo, mala by pre koho žiť.

Ako sa ti žije a býva v Prahe?

V Prahe sa mám veľmi dobre. Bývam v Hostiviciach u babičky v rodinnom domčeku a veľmi sa mi tu páči.

Do ktorej školy chodíš a ako sa ti v škole darí?

Škola, do ktorej chodím, sa volá Základná škola Hostivice. Je to vlastne Praha západ. V škole sa mi darí veľmi dobre, počas školského roka som sa veľmi snažila, aby som bola vyznamenaná. Niežeby som bola nejaký „bifloš“, ale rada by som raz študovala medicínu a na to potrebujem dobré známky. Teraz som si zobrala v škole na starosť náš tanečný krúžok, ktorý vediem a s dievčatami sme si zostavili choreografiu.

Angažuješ sa aj v boji proti rakovine. Prečo si sa na tento ťažký boj odhodlala?

Odhodlala som sa preto, lebo ma už nebaví pozerat' sa, ako ľudia čím ďalej, tým viac umierajú na rakovinu. Kvôli rakovine zomrela aj moja mamička, ktorá mi veľmi chýba, ale iste je na mňa kdesi zhora pyšná, že to robím. Bola by som veľmi šťastná, keby čo najviac žien išlo k doktorovi. V televíznom spote s Evičkou Černou vravíme, že vyšetrenie nezabíja. Viem už, že keď sa chodí k doktorovi včas, šanca na prežitie tejto choroby je veľká.

Na Slovensku má televízna kampaň, ktorá má pomôcť ženám v prevencii rakoviny krčka maternice, veľ-

Hlavná laureátka, Kristína Fraňová z Trenčína, pri preberaní ceny Dar roka 2006.

mi priaznivý ohlas. S akým ohlasom sa stretla v Českej republike?

S Evičkou sme túto kampaň robili iba pre Slovensko. Som rada, že mala veľký ohlas a tiež ma poteší, keď prídem na Slovensko a ľudia sa mi prihovoria a spájajú si ma s bojom proti rakovine. V Čechách sme ju zatiaľ nerobili, i keď sme s pani Evou Černou o tom uvažovali. Najprv chceme pomôcť predsa u nás, na Slovensku.

Kto všetko ti pomáha v tomto tvom úsilí týkajúcom sa kampaňe?

Moja babička ma veľmi podporila v tejto kampani a tiež Eva Černá, ktorá celú kampaň postavila na nohy. Ale tiež nám pomohlo mnoho iných ľudí, ktorých zaujal môj príbeh. Napríklad, bez podpory Prvej stavebnej sporiteľne by sme to nemohli nikdy tak urobiť.

Myslíš si, že ľudia naokolo dosť pomáhajú chorým a postihnutým ľuďom a chápu potrebu pomoci tým, ktorí sú nejako zdravotne postihnutí? Aké sú tvoje skúsenosti?

Myslím, že ľudia by mali pomáhať viac, no často asi nevedia, ako. Myslím si, že ten, kto chce pomôcť, si nájde cestu ako by to spravil. Myslím si, že by bolo dobré, keby nás k tomu viedli aj v škole.

Ako ťa v tvom úsilí boja proti rakovine podporuje tvoja babička?

Babička mi v kampani i mimo nej veľmi pomáha a dáva mi celú svoju podporu. Mnoho vecí mi vysvetľuje a je veľmi šťastná, že má kampaň úspech. Na cestu do Bratislavy ma vždy starostlivo vychystala a držala mi palce. Napríklad sa veľmi tešila, keď sa dopo-

čuľa, že doteraz prišlo k lekárovi na základe tej našej kampane o 23 000 žien viac. To by som si nepredstavovala ani v najlepšom sne.

Našla si si v Prahe kamarátov a kamarátky? Tiež sa niektorí z nich zapojili do boja za prevenciu rakoviny a ak áno, ako?

Našla som si veľa kamarátok, som rada, že som celkom slušne zvládla češtinu, najmä diktáty už sú dobré. Moji kamaráti príliš tejto kampani nerozumejú, lebo ju nevideli. Myslím, že sa zatiaľ nezapájajú do žiadnych podobných akcií.

Zostáva ti popri štúdiu a tvom úsilí a účinkovaní v kampani, aj voľný čas? Čo najradšej robíš vo voľnom čase?

Vo voľnom čase rada maľujem a jazdím na koňoch a mám tiež dvoch nezbudných psov.

Môžeš nám prezradiť niečo o svojich plánoch do budúcnosti? Vrátíš sa niekedy na Slovensko?

Táto kampaň ma veľmi posilnila v rozhodnutí stať sa lekárkou. Rada by som pomáhala ľuďom. Aby som mohla študovať medicínu, musím mať dobré známky, preto sa snažím mať naozaj dobré výsledky v škole. Na Slovensko chodím neustále, najmä kvôli kampani a uvidím, keď budem veľká, či ma zaveje späť. Viem však, že babička mi veľmi pomohla, a aj ona raz bude potrebovať moju pomoc.

Margita Škrabáľková, Eva Muchová
Snímka: M. Škrabáľková

Príjemný pocit z dobra

Láska, šľachetnosť, obetavosť, milosrdenstvo – všetky tieto slová by sa dali zhrnúť do jedného: ľudskosť, povedal vo svojom predslove tesne pred odovzdávaním ceny Dar roka 2006, primátor Bratislavy Andrej Ďurkovský. A mal pravdu. Ľudskosť je opak ľahostajnosti, egoizmu, sebalásky. Dnešná spoločnosť sa nám niekedy zdá byť krutá, bezcitná, tvrdá a nemilosrdná. Preto sa tešíme každému svetielku dobra a nezištnej pomoci. A takýchto svetielok bolo 13. júna, pri odovzdávaní ocenení Dar roka 2006 v Primaciálnom paláci v Bratislave, veľa. Zrkadlová sieň v Primaciálnom paláci zažila dojímavé okamihy, keď počúvala aj mnohé osobné vyznania a príbehy ocenených. Niekoľkým účastníkom sme po slávnostnom programe položili dve anketové otázky:

1. Myslíte si, že je medzi ľuďmi dosť dobra a ochoty nezištne pomáhať ostatným a že sa o dobrých skutkoch hovorí s dostatočným dôrazom?

2. Koho by ste navrhovali na budúce morálne ocenenie Dar roka 2007?

Kristínka Fraňová, študentka, hlavná laureátka ceny Dar roka 2006 v kategórii fyzická osoba:

Dar roka 2006 sa mi ako podujatie veľmi páčilo a som poctená, že sa cena Dar roka dostala práve ku mne. Myslím si však, že mnohé skutky dobra sa diali tak, že sa ani o nich vôbec nevie. Ale, podľa mňa by sa malo o takých skutkoch, z ktorých niektoré boli snáď aj väčšie než tie moje, viac vedieť.

Mgr. Dalibor Jakuš, výkonný riaditeľ, Spoločnosť Profesia, s.r.o., Bratislava, ktorá získala titul hlavný laureát Dar roka v kategórii právnická osoba:

1. Myslím si, že v dnešnej dobe je veľa možností a priestoru nezištne pomáhať tým, čo pomoc potrebujú. Podľa môjho názoru, ľudia, ktorí robia dobré skutky, nemajú záujem, aby sa o tom veľa hovorilo. Skôr si myslím, že o mnohých dobrých skutkoch sa ani nevie a ľudia ich robia z vlastného presvedčenia. Poznám veľa ľudí, ktorí vnímajú ochotu pomôcť ako samozrej-

mosť a veľakrát sa to človek iba náhodne dozvie.

2. Ak by som mal nominovať iba jedného na morálne ocenenie Dar roka 2007, tak by som určite vybral Dr. Šustrovú, ktorá sa celý život venuje ľuďom s Downovým syndrómom a s každou rodinou prežíva starosti spojené s narodením takto postihnutého dieťaťa.

Peter Marcínov z Bardejova, ktorý získal mimoriadnu cenu Dar života za darovanie obličky svojmu otcovi:

1. V každom prípade záleží od človeka, ako sa postaví k problému druhého. Sú ľudia, ktorí pomáhajú radi, bez ohľadu na to, či budú za to ocenení a sú ľudia, ktorí to nemusia robiť. Aj ja som si zatiaľ nenašiel veľa príležitostí, okrem môjho otca. Cítil som od začiatku, že to spravím. On mi dal život a ja jemu obličku, inak by zomrel. Cítil som v podvedomí strach, lebo mohli nastať komplikácie, ale veril som slovenským lekárom.

2. Navrhol by som kamarátovho otca Ing. Jozefa Patkaja, podnikateľa, ktorý pomáha Rómom, zamestnáva ich, zaškoľuje, sponzoruje rôzne aktivity.

PhDr. Ľubica Gálisová z Prievídz, predsedníčka Fóra pre pomoc starším:

1. Podujatie Dar roka 2006 bolo úžasné, už aj preto, že sme sa dozvedeli v o mnohých prípadoch, kedy dobro v živote človeka pomohlo a zvíťazilo.

2. Myslím si však, že oceňovaní by mali byť aj celkom obyčajní ľudia, ktorí dobrovoľne pracujú celkom v tichosti, tak, že nikto z verejnosti o nich vôbec nevie. Chýbali mi tu niektorí starší ľudia. Celkove si myslím, že na pomoc starším ľuďom a celú skupinu starších ľudí sa v spoločnosti dosť často zabúda. Keďže hovoríme tohto roku aj ako o Roku rovnosti príležitostí pre všetkých, myslím si, že táto skupina by na Dare roku 2007 nemala chýbať.

PhDr. Helena Kobzová, prezidentka SČK:

Dar roka 2006 bolo veľmi príjemné podujatie, ktoré každého z prítomných donútilo aj zamyslieť sa nad zmyslom života a určite každý zo zúčastnených po jeho skončení odchádzal zo Zrkadlov-

vej siene veľmi pozitívne naladený. A tu sme mali možnosť vidieť, že na svete je toľko dobra, len je často neviditeľné, len ho treba zbadáť, treba ho objaviť. A to bol pre mňa najkrajší poznatok z tohto dňa a je pre mňa nezabudnuteľný.

Ing. Zuzana Dubajová, Ekonomická univerzita, Bratislava:

1. Dar roka 2006 bol pre mňa obrovským zážitkom a iste aj pre všetkých, nielen ocenených. Nikto však nevie, kedy a kde všade sa dobrota ľudského srdca objavila a kde sa medzi nami ešte môže objaviť. Do budúca to asi nikto nevie predpovedať.

2. Myslím si, že škála ocenených v rámci Daru roka 2006 bola dostatočne široká a verím, že dobrota ľudského srdca sa opäť vyjaví aj o rok na tomto mieste. Rada by som však zdôraznila, že medzi nami je aj veľa mladých ľudí, ktorí nachádzajú v sebe toľko sily, že dokážu pomáhať druhým, ktorí potrebujú pomoc a verím, že oni nájdu aj nové možnosti ako pomáhať tým, ktorým pomôcť treba. Pozitívne je, že sa s týmto podujatím do našej spoločnosti vracia to, čo Slovanom je blízke, pomáhať druhým. Viac objavujeme to, čo je v našich srdciach hlboko ukryté – dobro. Je mi však ľúto, že mnohé médiá dostatočne neuverejňujú kladné príklady skutkov dobra aj medzi našou mládežou, že neupozorňujú na tie pozitívne vzory, ktoré by mladí mali nasledovať, ale naopak, píšou oveľa viac o zlých skutkoch a negatívnych príkladoch.

MUDr. Michal Mrocek, nominovaný na Dar roka 2006, primár Liečebne sv. Františka v Bratislave – Prievoze, otec štyroch detí, ktorý si adoptoval piate dieťa z Afriky:

1. Na podujatí Dar roka som bol prvý raz. Myslím si, že je to veľmi milé podujatie. Najmä preto, že sa tu vyzdvihli ľudia, o skutkoch ktorých sa bežne nedozvedáme z tlače. Častokrát ich príbehy sú však oveľa dojímavejšie ako niektoré, až príliš medializované príbehy.

2. Keby som mal v budúcnosti navrhnuť niekoho na ocenenie Dar roka, určite by som nevynechal naše zdravotné a reholné sestry, s ktorými v liečebni pracujem a ktorých práca je nedocenená. Ich práca nie je len prácou zdravotných sestier, je to ich ľudské

poslanie. Veľa pacientov nechce ísť do iného zariadenia práve kvôli ich citlivej opatere. Obetujú sa, odovzdávajú im celé srdce. Ľudia, ktorí nepoznajú naše rehoľné sestry – Františkánky, majú neraz skreslenú predstavu o nich. Podľa mňa, by si určite zaslúžili ocenenie.

Mgr. Dušan Mikulec, Laureát na Dar roka 2006, predseda Združenia Lepší svet pre znevýhodnených:

1. Dobra nikdy nebude dosť. Možno je viac ľudí, ktorí potrebujú pomoc ako toho dobra, čo urobíme.

2. Sú výnimoční ľudia, ktorí pomáhajú našej organizácii Lepší svet už dosť dlho a nezištne. Akademický maliar Miroslav Cipár, Ľudmila Kolláriková, námestníčka generálneho riaditeľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorá je u nás členkou v dozornej rade. Miroslav Cipár pomáha altruisticky rôznym organizáciám spolu s manželkou. Sú to vzácní ľudia, žijú pre dobro, ktoré aj konajú. V súčasnosti, napríklad, vydávajú Zuzke Dvořákovéj, mladej

žene s Downovým syndrómom, knižku. Ľudsky a morálne podporujú našu organizáciu, vlievajú do nás dobro. Vyzdvihol by som aj Jána Orlovského, riaditeľa Západoslovenskej energetiky, ktorý mne, ešte ako neznámemu študentovi, finančne pomohol, aby som mohol rozbehnúť aktivity v súvislosti s Lepším svetom, aj za cenu, že išiel do neistoty. Každý človek, ktorý niekomu urobil dobre a pocítil pri tom príjemný pocit, chce konať dobro stále. Pomôcť niekomu je perfektná vec a kto to zažil, nechce o ten pocit prísť, takže koná dobro ďalej, aj keď je to na úkor jeho osobných hmotných statkov alebo času. Musí to robiť, aby bol šťastný. To je jedným slovom pozitívne myslenie.

Eva Černá, publicistka z Bratislavy, ktorá navrhla Kristínku Fraňovú na cenu Dar roka 2006:

1. Hoci sa to na prvý pohľad nezdá, pretože žijeme v zvláštnom období, dobra je dosť. A keď si to budeme myslieť, tak ho aj privoláme.

2. Obdivujem členov poroty, kto-

rí rozdeľovali nominantov do rôznych skupín, že to dokázali, lebo ja by som postavila všetkých na jednu úroveň a nebola by som schopná k tomu nič dodať. Je to ťažká úloha – koho na aký piedestál postaviť a vážim si, že na najvyššom piedestále sa objavila Kristína, lebo pre tohto mladého človečika to znamená do budúcnosti veľa. Ja by som dokázala vybrať stovky ľudí, ktorí by si zaslúžili ocenenie. Učiteľov, ktorí majú priamy dosah na naše deti a ich slovo môže veľa znamenať pre nasledujúcu generáciu. Moja stará mama do konca svojho života chodila ďakovať svojmu učiteľovi, pretože od neho dostala rozlet. Lekárov, ktorí dokážu vrátiť ľuďom život a zdravie chorému človeku, vedcov, o ktorých nikto nič nevie a pritom robia úžasné veci a množstvo ďalších vzácných ľudí. Keby sme vytrvalo hľadali, prišli by sme na to, že máme na Slovensku veľa úžasných ľudí.

**Eva Muchová
Margita Škrabáľková**

21. jún, Svetový deň utečencov

Pozri sa, som len človek ako ty

Pri príležitosti Svetového dňa utečencov, ktorý si na celom svete ľudia pripomínajú 21. júna, sa aj na Slovensku uskutočnila kampaň Život bez hraníc s heslom: Pozri, som len človek ako ty. Jej hlavným cieľom bolo zlepšiť netolerantné postoje voči ľuďom, ktorí stratili svoj domov a chcú na Slovensku začať nový život. Nechýbal ani kultúrny program na Hlavnom námestí v Bratislave, ktorý upozornil na problémy integrácie utečencov do spoločnosti. Ako a či oslávili svoj deň aj samotní utečenci na Slovensku, sme sa presvedčili spoločne s riaditeľkou Úradu Slovenskej humanitnej rady, Evou Lysičanovou, v dvoch pobytových táboroch, zariadeniach Ministerstva vnútra SR pre utečencov: v Rohovciach a Gabčíkove.

To, že utečenci sú tiež ľudia, ktorí majú sny a túžby, rovnako ako všetci ostatní, sme hneď pochopili, keď sme ich navštívili, najprv v Rohovciach, kde v oplotenej budove bývalých kasární v súčasnosti žije okolo sedemdesiat ľudí z rôznych krajín, z toho tri ženy, ako nám prezradila sociálna pracovníčka SHR, ktorú tu volajú Nina. Práve ona mnohým

V Pobytovom tábore, zariadení ministerstva vnútra pre utečencov v Rohovciach vládla 21. júna slávnostná, veselá a priam rodinná atmosféra. Nechýbal ani spev, tanec a hudba.

trpezlivo vysvetľovala, čo to Svetový deň utečencov znamená. Oslovili sme aj vedúceho zariadenia v Rohovciach, ktorý nám prezradil, že kapacita pobytového tábora je 140 miest a aj sem prichádzajú utečenci zo záchytného tábora v Humennom, keď úspešne absolvujú zdravotné prehliadky. Pri otvorení oslavy všetkým na nádvorí zaželel najmä, aby sa dobre cítili. A tak aj bolo. V spolupráci s vedením tábora pripravili kultúrny program, poďakovali za starostlivosť,

zaspievali a zasúťažili si, ale predniesli i svoje požiadavky. V spolupráci s Migračným úradom i Slovenskou humanitnou radou, vedenie tábora pre nich pripravilo pestré občerstvenie, aj súťaže: v stolnom tenise, hode na terč, hádzaní šípkami. Boli i preteky s loptičkou na lyžici v ústach. Nechýbalo ani pretláčanie sa rukami a kto chcel, absolvoval aj súťažné hádzanie na basketbalový kôš. Víťazi súťaží boli odmenení. Hlavnými cenami boli nové tričká a šampóny. Ženy, matka

s dcérou z Čečenska a Gruzínka, ktorá má malého synčeka, súťažiť nechceli, ale aj im sa napokon ušlo nové tričko. Stretli sme sa aj s učiteľkou slovenčiny Belindou, ktorá učí v tábore už druhý rok: „Niektorí sa učia päť mesiacov a už celkom dobre hovoria po slovensky“, povedala a zaviedla nás k sympatickému, 20-ročnému Abdulovi Naserovi z Afganistánu, ktorému v Bratislave žije aj otec. Abdul prišiel za otcom. Na to, že na Slovensku žije pol roka, rozpráva veľmi dobre a rád by sa zamestnal ako šofér. Zoznámili sme sa aj s Karchanom z Turecka. Na Slovensku žije už vyše 2 roky. Je tiež žiadateľom o azyl. Verí, že na Slovensku nájde nový domov, a preto sa usilovne učí po slovensky. Najusilovnejším žiakom je, podľa učiteľky Belindy, Gab z Nigérie, ktorý sa veľmi iniciatívne zapojil aj do organizácie súťaží. Gab je kresťan, chodí pravidelne do kostola a majú ho radi aj miestni dedinčania.

Vedúci tábora dbá aj na to, aby sa v tábore dodržiaval stravovací poriadok i návyky podľa náboženských zvyklostí žiadateľov o azyl. Tak napríklad, moslimovia nemajú na jedálničku bravčové mäso, ale o to viac zeleniny i ovocia. O hygienu v tábore sa stará pani Terézia, ktorá má s obyvateľmi tábora dobré vzťahy. Ako nám povedala, takáto veľká oslava Svetového dňa utečencov v Rohovciach bola prvý raz a ako sme sa presvedčili, v neformálnom duchu.

Takmer rodinná atmosféra

V Pobytovom tábore v Gabčíkove sme sa po roku opäť stretli s pani Margitou, učiteľkou tunajšej materskej školy, ktorá starostlivo nacvičovala so svojimi tromi malými zverencami kultúrny program ku Svetovému dňu utečencov. Aj v Gabčíkove sa v ten deň vytvorila fantastická rodinná nálada. Pred táborom na voľnom priestranstve v tráve, v tieni košatých stromov sedeli skupinky obyvateľov z tábora. Hoci bola horúčava, pod stromami bolo príjemne. Pre všetkých tiež bolo pripravené veľa bohatého občerstvenia. Na príprave osláv sa podieľal Migračný úrad SR, Ekumenická rada cirkví, ktorá prispela ozvučením kultúrneho programu a doplnila občerstvenie, na ktoré prispela aj Slovenská humanitná rada, ako nás presvedčila aj Marianna, sociálna pracovníčka Slovenskej humanitnej rady, keď vykladala z auta chlieb, mäso i zeleninu. Mala plné ruky práce, veď sa tu pripravovala aj opekačka.

V pobytovom tábore v Gabčíkove sme sa zoznámili aj s rodinami s malými deťmi. V jednej z nich vyrastá polročný Šahinša, z Afganistánu, ktorý v Gabčíkove žije s mamou i súrodencami (na obrázku vľavo).

Kultúrny program začali malé deti veľmi dojímavým spevom. Nechýbali ani slovenské ľudové piesne v podaní dvoch malých sestričiek z Číny. Staršiu, päťročnú, tu volajú Anička. Jej čínske meno je Čo Fan, čo vraj znamená Na zdravie. Prezradila nám, aj svojej tehotnej mame, ktorá sedela v tráve, že by bola rada, keby už mala aj bračeka.

Zvítali sme sa aj s mamičkou malej Venus. Dievčatku pripomína vlast' rodičov, Irán, perzština, ktorou sa zhováraajú jej rodičia.

Po roku sme sa v Gabčíkove opäť zvítali aj s učiteľom, ktorý učí obyvateľov pobytového tábora slovenčinu. Učí zvlášť skupinky začiatočníkov, osobitne deti a osobitne pokročilých dospelých. Ako povedal, deti sa rýchlejšie učia a rýchlo sa dá u nich rozpoznať aj talent na jazyky. Talentovaný je aj 7-ročný chlapec z Čečenska. Učiteľ je presvedčený, že by sa rýchlo naučil po slovensky a rád by ho od septembra prijal do prvej triedy, ak bude s rodičmi ešte na Slovensku. Spoznali sme aj afgánsku rodinku s polročným chlap-

čekom v kočíku, menom Šahinša. V Gabčíkove žije s mamou, staršou sestrou a bratom, ktorí prišli na Slovensko pred 10 mesiacmi. Ale otca majú až v Nórsku. Po roku sme stretli aj mamičku malej Venus, ktorá sa pred rokom na Slovensku narodila. Jej otec, pôvodcom z Iránu, si už našiel prácu v Trnave. Malá Venus, ktorá sa už snaží chodiť, učia aj hovoriť po perzsky, aj po slovensky.

Veľmi sympatický bol aj mladý muž Dawa z Nepálu. Učiteľ slovenčiny nám ho predstavil ako jedného zo svojich najusilovnejších žiakov. Sám Dawa nám povedal slušnou slovenčinou, že na Slovensku žije už dva roky a 8 mesiacov. Pracuje ako čašník a popri zamestnaní sa venuje štúdiu v Modre a na hodiny slovenčiny chodí aj v Senci. Škola nie je pre neho lacná záležitosť, ale to mu neprekáža. Horšie pre neho je, že musí dochádzať, ale s prácou je spokojný. Popri práci si každý deň nájde čas aj na gitaru, na ktorej hrá krásne.

Zoznámili sme sa aj utečenkyňou z Amurskej oblasti, ktorá krásne zaspievala po rusky naozaj veľa piesní. Ale boli veľmi smutné, tak ako jej osud. Rozprávala o mnohých problémoch a nebezpečenstvách, ktorými vo svojom živote prešla. Má iba jediná dcéru a vnuka, ktorí ale odišli do Francúzska. Dúfa, že na Slovensku si nájde svoje miesto i prácu. Hoci má už svoje roky a nemala to v živote ľahké, začína na Slovensku „odznova“. Slovensko pre ňu znamená pokoj a nádej, tak ako pre stovky iných utečencov.

Margita Šrabáľková
Snímky: autorka

Dieťa potrebuje rodinu

Vo štvrtok 21. júna tohto roku sa uskutočnilo v Penzióne Anton v Tepličke nad Váhom 3. Valné zhromaždenie Združenia zástupcov neštátnych detských domovov (ZZNDeD). Združenie vzniklo v roku 2006 na podnet Detského centra - Spoločnosti pre pomoc deťom v SR, odkázaným na náhradnú výchovu v Ružomberku. Založil ho kolektív riaditeľov neštátnych detských domovov, ktorý spolupracoval už od roku 2004.

Neštátne detské domovy majú alebo mali, oproti štátnym, určitú výhodu či šancu, ktorá vznikla, keď sa ich zriaďovatelia ešte len rozhodovali o podobe ich budúceho zariadenia. Tí, čo pochopili už na začiatku, že nemôžu ísť podľa vzoru klasických štátnych zariadení detských domovov a v súčasnosti sa pridávajú viac štátnej koncepcie náhradnej starostlivosti, ktorá je v mnohom odlišná od praxe štátnych detských domovov a snažia sa dodržať literu zákona, ktorá už častejšie spomína prirodzené rodinné prostredie na výchovu detí odkázaných na náhradnú ústavnú starostlivosť, dnes môžu s určitou istotou konštatovať, a to nielen oni, ale aj deti, o ktoré sa starajú a najmä mladí dospelí, ktorí už mali možnosť vyrastať v náhradnej rodine detského domova, že sa rozhodli správne.

Aby som to spresnil: dnes už bezpochyby každý vie, že na výchovu detí je najlepšia rodina. Lepšia je tá s fungujúcimi, všeobecne, aj individuálne zaužívanými rodinnými zvyklosťami, ktoré strážia rodičia od narodenia svojho dieťaťa, až do konca svojho života. Keď však nemôže byť tá pravá, určite lepšia ako kolektívna ústavná výchova, je náhradná rodina. Medzi náhradné rodiny, teda ku adoptívnym rodinám, pestúnskym rodinám, príbuzným rodinám pribudla od roku 1993 v našej legislatíve aj profesionálna náhradná rodina. Ani táto, relatívne nová možnosť zlepšenia života detí odkázaných na náhradnú starostlivosť, však nijako radikálne nevylepšila bilanciu počtu detí v ústavných zariadeniach. Veď od roku 1993 sa dostalo do profesionálnych náhradných rodín len o niečo viac než tristo detí a stále ich je veľa v približne sto ústavných zariadeniach s ko-

lektívnymi formami výchovy, kde sa na pracovných smenách strieda pri desiatich deťoch päť výchovných pracovníkov. Ide o detské domovy, reedukačné detské domovy, domovy sociálnych služieb s celoročnou prevádzkou a iné, v ktorých množstvo detí nemuselo byť, keby dostali „svoju rodinu“. Z pohľadu Európskej únie, je Slovensko spomedzi 27 krajín na 19. mieste v poradí od najlepšieho k najhoršiemu v počte detí do troch rokov veku umiestnených v detských domovoch. Na poslednom mieste je Česká republika.

Verím, že aj tam začnú postupne rušiť klasické detské domovy. Ani sa nezdáme a Česká republika nás o chvíľu preskočí. Úspešne sa to darí napríklad v Rumunsku, ktoré je síce ešte za nami, na 20. mieste, ale v niečom nás už dávno predbehlo. Rumuni totiž prijali zákon, ktorý zakazuje umiestňovanie detí do troch rokov do ústavov. Tieto informácie sú z výskumov profesora Kevina Browna z Birmighamskej univerzity, konzultanta Európskej únie, ktorý strávil v Rumunsku v snahe o deinštitucionalizáciu náhradnej starostlivosti v tejto krajine, dva roky. Aj to je dôkaz, že Rumunsko nás pomaly, ale isto predbieha. V Rumunsku rokoval profesor Kevin Brown priamo s ministrami, dokonca s premiérom. (Viac sa môžete dočítať v interview s týmto pánom v časopise Týždeň). Profesionálna náhradná rodina je ústavnou formou starostlivosti len v tom, že ju môže zriadiť ústav bez rozhodnutia súdu. V podstate však aj tak rozhoduje súd už vtedy, keď dieťa umiestňuje do príslušného detského domova, ktorý následne umiestni dieťa do svojej profesionálnej náhradnej rodiny.

Kiežby existovalo na Slovensku viac aj takýchto foriem, kde by deti nemuseli čakať na zdĺhavé rozhodovania súdov o umiestnení detí do pestúnskej starostlivosti či náhradnej rodiny a dostali sa tam cez detský domov hneď. Môžem konštatovať, že o profesionálneho rodiča z hľadiska jeho odbornosti, schopností, je oveľa lepšie postarať ako o pestúna, na ktorého sa často po rozhodnutí súdu o umiestnení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti zabúda. Zatiaľ čo pestún musí mať 30 hodín špeciálnej prípravy na prácu náhradného

rodiča, profesionálny náhradný rodič musí mať 40 - 60 hodín prípravy podľa vzdelania. Zatiaľ čo profesionálny náhradný rodič musí mať minimálne maturitu a pri postihnutých deťoch dokonca vysokú školu, pestúnovi stačí základné vzdelanie. Zatiaľ čo profesionálny náhradný rodič má denne k dispozícii odbornú pomoc psychológa, sociálneho pracovníka, prípadne liečebného pedagóga, terapeuta, pestún je častokrát odkázaný sám na seba.

Vráťme sa však k Valnému zhromaždeniu neštátnych detských domovov.

Hlavným bodom programu bolo metodické usmernenie riaditeľov o tvorbe individuálnych plánov rozvoja osobnosti dieťaťa, na prípravu ktorého by mal participovať príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny - oddelenie sociálnoprávnej ochrany a detský domov. Na tomto metodickom usmernení, ktoré je v procese tvorby a stále ešte môžeme hovoriť, že ide o „pole neorané“, spolupracovali prof. Miron Zelina, PhDr. Jana Bachanová, psychológ Detského centra v Ružomberku a pani Silvia Pančíková, riaditeľka detského domova Náhradné rodiny Detského centra.

Medzi zaujímavé body programu patrilo rokovanie o prijatí deklarácie Združenia zástupcov neštátnych detských domovov „Dieťa potrebuje rodinu“, ktorou by sme chceli tak trochu zaviazat' neštátne detské domovy, ak sa to dá tak nazvať, aby urobili všetko preto, aby sa dieťa dostalo naspäť do svojej rodiny a keď nie do svojej, tak aspoň do náhradnej.

Viktor Blaho
Predseda ZZNDeD, Ružomberok

Poznámka:

Pretože Združenie zástupcov neštátnych detských domovov (ZZNDeD) sa 21. júna t.r. v Tepličke nad Váhom zaoberalo aj odbornými aspektami individuálnej práce s dieťaťom a rodinou v podmienkach inštitucionálnej starostlivosti, ako aj Plánom rozvoja osobnosti dieťaťa v detskom domove, ktorý zahŕňa poznávací (kognitívny) a emocionálny vývin, motiváciu, sociálny vývin dieťaťa, autoreguláciu, kreativitu a tvorivosť, príspevky s touto tematikou zverejníme n budúce.

(redakcia)

Predstavujeme

Slovenská spoločnosť celiatikov

Slovenská spoločnosť celiatikov (SSC) je dobrovoľná, humanitná a svojpomocná pacientská organizácia združujúca rodičov detí postihnutých celiakiou, detských i dospelých celiatikov, ich príbuzných, priaznivcov a zdravotníckych pracovníkov. Obhajuje záujmy ľudí, ktorí sú zo zdravotných dôvodov nútení celoživotne dodržiavať prísnu bezlepkovú diétu, ktorá je jediným liekom a zároveň aj prevenciou pred závažnými následkami jej nedodržiavania. Je členom Slovenskej humanitnej rady a Asociácie organizácií zdravotne postihnutých občanov SR. Na túto tému sme oslovili s otázkami v rozhovore, Mgr. Oľgu Chalupkovú, predsedníčku SSC.

O b ě i a n s k e združenie (OZ) celiatikov vzniklo s cieľom šíriť osvetu a chrániť pritom záujmy detských i dospelých celiatikov. Ako vzniklo vaše občianske združenie? Kedy sa vaše občianske združenie zmenilo na Slovenskú spoločnosť celiatikov?

V januári 2002 sa stretla skupina pacientiek, u ktorých po celoživotných zdravotných problémoch a dlhoročnej „púti“ po rôznych ambulanciách (endokrynologických, imunologických, pľúcnych, neurologických, reumatologických, kožných, gynekologických a žiaľ aj gastroenterologických) bolo diagnostikované celiakálne ochorenie. Vďaka ich iniciatíve bola založená v novembri 2002 pobočka Slovenskej ligy celiakie. Neskôr sa pobočka z rôznych dôvodov pretransformovala na Slovenskú spoločnosť celiatikov (SSC) so sídlom v Piešťanoch. Je zapísaná v registri Ministerstva vnútra, má celoštátnu pôsobnosť. Jej stanovky umožňujú vznik pobočiek SSC s vlastnou právnou subjektivitou. Sú samostatné a môžu podľa svojich potrieb v zmysle stanov SSC rozvíjať činnosť v mieste svojho pôsobiska.

Vašu činnosť charakterizovalo poskytovanie poradenských služieb, informovanie o príprave a možnostiach diétného stravovania celiatikov, o bezpečkových výrobkoch, o spôsobe liečby, vzdelávanie vašich členov a účasť na rekondičných ozdravných pobytoch pacientov s celiakiou. Rozšírili sa vaše aktivity za päť rokov pôsobenia?

Od začiatku našej činnosti sme si stanovili (aj verejne prezentovali na Druhom národnom fóre o právach pacientov, 14. mája 2003) ciele a úlohy nášho občianskeho združenia - monitorovanie problémov našich členov - pacientov s celiakiou v SR, úzko spolupracovať s lekármi a obhajovať práva pacientov. Naším ďalším trvalým cieľom v budúcnosti, je vyvíjať aktivity, ktoré budú smerovať k postupnému odstraňovaniu bariér zo života, a to najmä šírením osvetu. Tohto roku sa nám podarilo zriadiť informačné centrum, v ktorom poskytujeme poradenské služby a informácie o príprave a možnostiach diétného stravovania celiatikov, o bezpečkových výrobkoch. V centre máme zabezpečenú raz do týždňa službu a zároveň ho využívame aj ako kanceláriu.

Aké osvetové a kultúrno-spoločenské podujatia určené celiatikom a ich rodinným príslušníkom ste v minulosti usporiadali a aké sa konajú v tomto roku?

Naše základné aktivity počas našej päťročnej existencie možno zhrnúť nasledovne: jedenkrát do mesiaca uskutočňujeme stretnutie členov v klube, v rámci ktorých sa konajú odborné prednášky, výmena skúseností s bezlepkovou diétou, ukážky pečenia bezlepkového chleba a pečiva, pomoc novým pacientom s diagnózou celiakie, spoločenské, predvianočné posedenia a podobne. Vydali sme Informačný spravodaj ako základnú informačnú príručku pre nových členov, 15 Informačných listov obsahujúcich najnovšie informácie z oblasti sociálnej a zdravotnej, 9 Spravodajov SSC obsahujúcich popis činnosti, ako aj vyskúšané recepty na bezpečkové potraviny a podobne.

Vydali sme množstvo letákov o celiakii a bezpečkovej diéte. V spolupráci so Slovenskou humanitnou radou a spoločnosťou Tesco sme vlani uskutočnili zbierku „Pomôžte spolu s nami“ pre zdravotne postihnutých občanov. Bola prínosná najmä tým, že nám umožnila šíriť osvetu o celiakii a bezpečkovej diéte. Spolu s Občianskym združením celiatikov v Bratislave sme pripravili reláciu v Slovenskej televízii „Cesty nádeje“, v regionálnej televízii TV Karpaty, TV Trenčín a v Slovenskom rozhlase sme zrealizovali tri relácie a dve besedy o celiakii, publikovali sme v regionálnej tlači. Každoročne na jeseň sa zúčastňujeme na Dni zdravia v Piešťanoch, kde sa propaguje naša činnosť a osvetu o celiakii. Každoročne sa zúčastňujeme aj na stretnutiach celiatikov v Českej republike (Brno, Jeseníky). Najvýznamnejšími podujatiami, ktoré sme zorganizovali, boli dve stretnutia celiatikov SR - „Celiakia, čo o nej (ne)-vieme“. Prvé sa uskutočnilo v roku 2005 a druhé, k 5. výročiu založenia našej organizácie, v máji tohto roku. Obidve boli zamerané na otázky prevencie a osvetu.

Aká bola vaša členská základňa v roku 2002 a aká je dnes?

Keď sme sa v roku 2002 stretli na ustanovujúcom zhromaždení, bolo nás 20. Dnes má Slovenská spoločnosť celiatikov 442 členov. Žiaľ, mnohí diagnostikovaní celiatici si nevedomujú, aké je dôležité v súčasnej dobe byť organizovaní v občianskych združeniach, ktorých zástupcovia obhajujú práva a upozorňujú kompetentných na uspokojenie potrieb svojich členov. Už viac ako rok pracuje a veľmi úspešne, pobočka našej SSC v Trenčíne. Máme veľmi dobrú spoluprácu. O všetkých svojich aktivitách sa vzájomne informujeme. Niektoré akcie aj spolu organizujeme (exkurzie, ozdravné pobyty, výročné členské schôdze).

Kto všetko vám pomáha plány vašej spoločnosti naplňať a realizovať? A od koho by ste radi očakávali viac pomoci a v čom?

Pomoc možno rozdeliť do dvoch skupín - sú to samotní členovia (pracujúci v predsedníctve, ale aj radovia členovia SSC) a na druhej strane sú to rôzne inštitúcie, štátne orgány, regionálne orgány samosprávy a na neposlednom mieste sponzori z radov výrobcov bezpečkových surovín a potravín, ako aj doplnkových výživových preparátov, ktorí

nám či už finančne alebo aj iným spôsobom pomohli. Spomedzi členov by som chcela vyzdvihnúť prácu všetkých obetavých členov predsedníctva či už v Piešťanoch alebo v Trenčíne a zároveň odborných garantov MUDr. Jarmily Kabátovej a MUDr. Mariána Kaščáka, ktorí po odbornej stránke dohliadajú na činnosť SSC. Im a samozrejme, všetkým členom predsedníctva SSC v Piešťanoch, výboru pobočky SSC v Trenčíne, ako aj všetkým ostatným členom, ktorí pomáhajú pri naplňaní cieľov SSC, patrí v mene všetkých celiatikov úprimná vďaka. Z inštitúcií nemožno nespomenúť hlavne Mestský úrad v Piešťanoch, Vyšší územný celok v Trnave, pracovníkov ministerstva zdravotníctva, ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a ďalších, ktorých vymenovanie by dlho trvalo. Na druhej strane, by sme väčšiu podporu očakávali od Úradu verejného zdravotníctva, ako aj od jednotlivých zdravotných poisťovní. Veď len diagnostikovaný a preventívne kontrolovaný a ošetrovaný pacient s celiakiou stojí naše zdravotníctvo a poisťovníctvo omnoho menej ako nepoznaný a neliečený pacient.

Nedávno vaša spoločnosť oslávila 5. výročie svojho vzniku. Ak sa obzriete do minulosti, mohli by ste porovnať, čo sa oproti minulosti zmenilo, čo sa zlepšilo a v čom vidíte rezervy?

Treba konštatovať, že oproti minulosti je situácia s informovanosťou o celiakii, ako aj okolo dostupnosti bezpečných potravín a surovín podstatne lepšia. Postupne sa dostávajú informácie do povedomia. Zatiaľ však len ľudí, ktorí s celiakiou žijú alebo s ňou žijú ich príbuzní. Horšie je to už s informovanosťou týmto spôsobom nezainteresovaných ľudí, niekedy aj samotných lekárov, zdravotníckeho personálu, pracovníkov kompetentných inštitúcií, stravovacích zariadení, ale aj pracovníkov škôl, ktorých zameranie a špecializácia sa zaoberá výučbou dotýkajúcou sa liečenia, starostlivosti o pacienta alebo diétného stravovania, výroby a distribúcie bezpečných potravín. Čo sa týka dostupnosti bezpečných surovín a potravín – ich sortiment sa postupne rozširuje, na trh prichádzajú nové výrobky, noví výrobcovia, aj zahraniční, strava sa postupne spestruje a chuťovo vylepšuje. Rezervy sú tu v označovaní výrobkov so znakom „Bezpečkový výrobok“, v označovaní

všetkých ingrediencií, ktoré potravina obsahuje, v dodržiavaní jej technologickej disciplíny, aby nedochádzalo ku kontaminácii bezpečných potravín surovinami, ktoré obsahujú lepok, ako aj pri dodržiavaní legislatívnych predpisov, ktoré stanovujú limity prípustnosti lepku v bezpečných surovinách alebo potravinách. V týchto oblastiach vidím ešte veľa rezerv a priestoru na dopĺňanie informácií, edukáciu a vyvíjanie nášho ďalšieho úsilia o zlepšenie situácie a zlepšenie životných podmienok samotného celiatika.

Podarilo sa vám stať sa členom Európskeho združenia klubov celiatikov?

Nie, ale musím zdôrazniť, že sme sa o to ani veľmi neusilovali. Naším cieľom však bolo a v súčasnosti stále aj je, vytvorenie spoločného „strešného“ orgánu, ktorý by združoval všetky regionálne občianske združenia celiatikov do Asociácie alebo Únie občianskych združení celiatikov, ktorý by zároveň reprezentoval Slovensko a slovenských celiatikov v spomínanom Európskom združení celiatikov.

Pôsobí v SR ešte nejaká iná organizácia s podobným zameraním na pomoc celiatikom? S ktorými organizáciami v SR spolupracujete, kde sa vám spolupráca darí a kde nie?

Na Slovensku pracuje niekoľko občianskych združení združujúcich celiatikov v Bratislave, Trnave, Piešťanoch, Trenčíne, Žiline a Košiciach. Nedávno vzniklo občianske združenie aj v Banskej Bystrici. Urobili sme niekoľko pokusov o vytvorenie strešného orgánu – Asociácie občianskych združení celiatikov. Zatiaľ sa to však nepodarilo. Škoda. V spolupráci s Občianskym združením celiatikov Bratislava, sa nám však podarilo dostať základný sortiment bezpečných surovín a potravín do lekární, kde si ich celiatici môžu zadovážiť na recept s tým, že určitá čiastka ceny je hrazená zdravotnou poisťovňou. Tiež sa nám podarilo dosiahnuť, že pre pacientov s celiakiou sa Konferencia biskupov Slovenska začala zaoberať s možnosťou náhrady doteraz používanej hostie za hostiu s nízkym obsahom lepku.

Aké sú vaše najbližšie plány a najväčšie očakávania do budúcnosti? Pripravujete aj v súčasnosti rekondičný pobyt?

V tomto roku plánujeme vydať ešte minimálne 2 čísla Spravodaja pre členov SSC, letáky určené pre pracovníkov obchodov s potravinami a zariadení spoločného stravovania. Pokúsime sa zabezpečiť varenie bezpečnej stravy pre školskú mládež v školských stravovacích zariadeniach. V októbri tohto roku budeme prezentovať našu činnosť na Dni zdravia v Piešťanoch a plánujeme zorganizovať pre členov účasť na Celoštátnom stretnutí celiatikov Českej republiky v Brne. Z ozdravných pobytov pre našich členov v lete organizujeme pobyt v Belianskych Tatrách a v krásnom Rovinji v Chorvátsku. Budeme tiež žiadať kompetentných pracovníkov inštitúcií o riešenie závažných problémov celiatikov tak, aby ich životné podmienky boli na úrovni bežného občana SR. Aktuálne pripomienkujeme pripravované zmeny v kategorizácii bezpečných potravín Ministerstvom zdravotníctva SR, čo sa nám čiastočne aj darí. Za úspechmi, ktoré v našej činnosti dosahujeme, je dlhoročné úsilie a vytrvalosť dobrovoľníckych pracovníkov, ktorí sa nedali odradiť a rôznymi formami práce upozorňovali na problémy celiatikov a dožadovali sa ich riešenia.

Margita Škrabáľková
Snímka: archív

Kontakt:

Slovenská spoločnosť celiatikov

Kontaktná osoba: Mgr. Oľga Chalupková, predsedníčka SSC

Ing. Igor Haberern, podpredseda SSC

Sídlo: Pribinova 2,
P.O.Box D5, 921 01 Piešťany

Adresa kancelárie:

Krajinská 3, P.O.Box D5, 921 01 Piešťany

Telefón: 033/76 231 94

E-mail:

ssc@post.sk, resp. haberern@vuje.sk

Bankové spojenie:

Slovenská sporiteľňa Piešťany

Číslo účtu: 0282800670/0900

IČO: 378 506 87

Informačné centrum:

Úradné hodiny:

štvrtok od 16:00 - 17:00 hod.

Adresa:

Krajinská cesta č. 3, P.O.Box D5,
921 01 Piešťany, budova STAVOMONT-u,
3. poschodie.

Návštevu v informačnom centre je potrebné objednať telefonicky na čísle:

033/76 219 94

25. máj, Medzinárodný deň nezvestných detí

Hľadané deti

V krajinách sveta sa ročne stratia desaťtisíce detí. Naliehavosť tohto problému si svet pripomína vždy 25. mája. Na Slovensku inšpiroval aj spoločnosť Tesco, Linku detskej istoty pri Slovenskom výbore UNICEF, ku ktorým vlni pribudlo aj občianske združenie HOPE - pomoc nezvestným. Uskutočnila sa aj verejná finančná zbierka, v ktorej sa za jeden deň – 25. mája 2007 v obchodoch Tesco na celom Slovensku podarilo na konto pomoci hľadaných detí vyzbierať 210 746 korún.

Dobrovoľní aktivisti venovali darcom symbolické modré uzlíky zhotovené z motúza. V počte 30 000 kusov ich vyrobila chránená dielňa Maják v Zlatých Moravciach na náklady spoločnosti Tesco. Táto verejná finančná zbierka bola novou aktivitou, vďaka ktorej sa podarilo verejnosť ešte viac zainteresovať do projektu Hľadané deti. Vo všetkých 49 obchodoch Tesco prebiehala 25. mája aj veľká kampaň vyzývajúca ľudí, aby sa zamysleli nad problematikou nezvestných detí, nad tým, prečo utekajú z domu alebo prečo dôjde k tragickej situácii – ich únosom. V tento deň sa vysielal rádiospot, na stenách viseli plagáty a aktivisti rozdávali letáčky. Najmä v letáčikoch boli obsiahle rady a odporúčania, ako by sa malo okolie správať, aby predišlo zmiznutiu maloletých a mladistvých. V oddeleniach tovaru elektrospotrebičov sa premietali na televíznych obrazovkách tváre a popisy maloletých a mladistvých, po ktorých bolo vyhlásené pátranie. Zároveň 6 fotografií hľadaných detí mohli návštevníci taktiež nájsť na tradičnej tabuli umiestnenej pri vchode alebo východe do prevádzok obchodov.

Projekt Hľadané deti sa začal vlni pri príležitosti Medzinárodného dňa detí a jeho realizátormi boli Prezídium Policajného zboru SR, Linka detskej istoty pri Slovenskom výbore UNICEF a spoločnosť Tesco Stores SR, a. s. Cieľom projektu, vzniknutého z podnetu spoločnosti Tesco, bolo rozšíriť obsah informácií o hľadaných deťoch a mladých ľuďoch do 18 rokov prostredníctvom zverejňovania ich fotografie, mena, veku a ďalších potrebných dát vrátane bezplatných telefónnych čísel

na plagátoch, ktoré boli umiestnené vo všetkých Tesco obchodoch na Slovensku. Projekt sa ukázal ako životaschopný, pretože od jeho začatia sa podarilo nájsť päť dievčat a dvoch chlapcov.

„Aj keby sa našlo len jedno dieťa, aj vtedy by sme považovali projekt za úspešný a stálo by nám zato, aby sme v ňom pokračovali“, vyhlásil pri tejto príležitosti plk. JUDr. Jozef Kromerinský, zástupca riaditeľa odboru pátrania Policajného zboru SR a pokračoval: „Podľa štatistiky sme za minulý rok viedli pátranie po 738 deťoch, z toho bolo 321 maloletých a 417 mladistvých a aj vďaka aktivitám, ktoré rozvíjame, pátranie bolo v 92 % úspešné. Je preto potrebné neustále hovoriť o tejto téme aj so širokou verejnosťou“.

Každoročne sa na Slovensku stratí vyše 800 detí a mladých ľudí do 18 rokov veku. Tínedžeri utekajú z domu z rôznych dôvodov. Svoje o tom vie aj Linka detskej istoty, telefonická linka špecializovaná pre deti a mládež v SR. Svoje služby poskytuje nepretržite, vrátane víkendov a sviatkov, je bezplatná a anonymná. Jej hlavným cieľom je zabezpečenie prvého kontaktu a poskytovanie odbornej pomoci a starostlivosti maloletým deťom prostredníctvom telefonického komunikačno - poradenskej služby. Vo vymedzenom čase poskytuje poradenstvo cez internetovú Linku detskej istoty on-line, poradenstvo pre dospelých prostredníctvom sociálno-právnej poradne a rodičovskej linky. Podľa potreby zabezpečuje aj ambulanciu odbornú starostlivosť s interdisciplinárnym prístupom. Telefónne číslo, na ktoré možno bezplatne kedykoľvek zavolať je **0800 500 500**.

Kontaktovať sa v prípade potreby možno aj s Občianskym združením HOPE - Pomoc nezvestným, ktoré založili rodičia nezvestných detí a mladých ľudí na Slovensku. Poslaním združenia je pomáhať rodinám pri hľadaní ich nezvestných, najmä detí a mladých ľudí do 25 rokov veku. HOPE - Pomoc nezvestným priamo kontaktuje a navštevuje rodiny novo nezvestných detí a mladých ľudí. Na základe vlastných skúseností poskytuje poradenstvo rodinám nezvestných a priamo s nimi prerokuje najdôležitejšie kroky a postup pri hľadaní nezvest-

Ondrej Kollár, predseda Občianskeho združenia Hope – Pomoc nezvestným, s manželkou na tlačovej besede pri príležitosti Medzinárodného dňa nezvestných detí.

ného. Osobný, citlivý prístup členov združenia k rodinám nezvestných vedie k väčšej otvorenosti a ochote týchto rodín komunikovať a poskytnúť viac informácií dôležitých pre skoré a úspešné nájdenie nezvestného. Ich zakladateľov, Ondreja Kollára, predsedu Občianskeho združenia Hope – pomoc nezvestným, sme oslovili, lebo štatistika Policajného zboru SR je neúprosná: takmer denne sa na Slovensku stratia tri deti. Na našu otázku: Kedy vzniklo združenie a koľko má členov, Ondrej Kollár odpovedal: „Pôsobíme rok a dva mesiace, spočiatku sme mali 5 členov. Noví členovia stále pribúdajú a máme veľa dobrovoľníkov, ktorí nám pomáhajú.“

„Náš Maťko mal 17 rokov, keď sa stratil. Ráno išiel do školy spolu s kamarátmi. Zakýval nám celý usmiaty, keď sme ho naposledy videli. Bol veselý, bol naše slniečko. Spolužiaci ho naposledy videli po ceste zo školy, keď nastúpil do trolejbusu. Dnes by už mal 24 rokov“, povedala nám jeho matka. Za šesť a pol roka pátrania po svojom synovi, ktorý sa nenašiel, zistili, že v mnohých iných prípadoch stratenia sa, nejde len o úteky, ale aj o organizované únosy a rafinované manipulácie s deťmi. V minulom roku sa oboznámili so 48 prípadmi hľadaných detí. Dnes už má združenie veľa spolupracovníkov aj v Čechách a Poľsku. Z analýzy jednotlivých prípadov, ktorú vypracovali, čerpala aj polícia. Viac o pôsobení združenia Hope Pomoc nezvestným sa možno dozvedieť na:

www.hope-nezvestny.szm.sk

Margita Škrabáľková
Snímka: autorka

Na návšteve v Lepšom svete

Ako je možné, že medzi ľuďmi s postihnutím sú silnejšie vibrácie radosti a priateľstva ako medzi nami „bežnými ľuďmi“? Ved' práve od nás, ľudí bez postihnutia, by sa dalo očakávať, že vieme, ako svet urobiť lepším. Prečo napriek tomu, niekedy zo dňa na deň zlyhávame?

Áno, aj takéto myšlienky mi napadali pri návšteve Pracovno-socializačného centra Lepší svet, v zrekonštruovaných priestoroch na Osuského ulici v Bratislave - Petržalke. V chránených dielnach Lepší svet mnou pretekala pozitívna energia. Bolo ju cítiť aj vtedy, keď „klienti, ako tu volajú dospelých zverencov, odišli domov.

Pozitívna energia

Tak málo stačí. Napríklad farebné cedulky na dverách s nápismi Toto je miestnosť pre tetu upratovačku, toto je dielňa na batikovanie, toto dielňa na maľovanie. Ale aj živé kvety a úsmevy. Vraj ľudia zo susedného sanatória pozorovali zverencov z chránenej dielne a čudovali sa, ako si medzi sebou prejavujú priateľstvo, ako sa vedia pohladkať alebo usmiať na seba. My, „bežní ľudia“ vieme, že to pomáha a nerobíme to.

Po príchode domov som uvažovala, že keď sa nebudem dobre cítiť, nasadnem na autobus a pôjdem sa sem nabiť energiou. Potešiť sa z drobných predmetov, ktoré vytvárajú ľudia s mentálnym postihnutím svojimi rukami. Alebo si dám zmrzlinový pohár v tunajšej kaviarničke, kde obsluhujú klienti zariadenia zamestnaní v tejto chránenej dielni. Mentálna úroveň týchto ľudí sa síce pohybuje v mnohých oblastiach v pásme detí vo veku 5 – 12 rokov, ale snahou zariadenia je svojimi aktivitami prispieť práve k tomu, aby ich vnímala aj väčšinová spoločnosť ako dospelých ľudí, ktorí, aj napriek svojmu postihnutiu majú svoje práva.

Aj okolie má právo od nich žiadať, v rámci ich možností, plniť si určité povinnosti, pretože aj na to majú ľudia právo a práve to ich posúva osobnostne, ale aj v očiach väčšinovej spoločnosti ďalej dopredu.

Pred budovou zariadenia pre zdravotne postihnutých - Lepší svet.

Predmety pre radosť

Pracovno-socializačné centrum otvorili v septembri minulého roku. Klientov sem chodí tridsaťtri z celej Bratislavy vo veku od 18 do 44 rokov. Sú to „dospeláci“ s detským úsmevom. K dispozícii majú šesť dielní – textilnú, batikovaciu, maliarsku, stolársku dielňu, reklamnú agentúru a kaviareň. V každej z dielní sa usadila radosť z tvorby. V jednej klienti naveselo maľujú prázdne sklenené fľaše a pohárik, v ďalšej batikujú tričká, vankúšiky, v ďalšej maľujú rôzne pohľadnice. Sú to všetko nevyumelkované veci, cítiť z nich nespútanú radosť, potešenie, spontánnosť. Nič veľké, a predsa je v tom veľa nákazlivej radosti. Chytíte predmet do rúk a usmievate sa. Tak je to. Pocity šťastia dostávame vždy zadarmo, nikdy sa nedajú kúpiť.

Predstavte si, že medzi týchto klientov chodíva aj kazateľ Cirkvi bratskej a spisovateľ Daniel Pastirčák so svojou dcérou Deborkou. Pochytajú sa so zverencami za ruky, zatvoria oči a rozprávajú o tom, čo si predstavujú. Niektorí povie, že vidí, ako drak vypúšťa farebné bublinky zo zadku, iný vidí neznámu krajinu alebo dievča. Všetky sny a predstavy si spisovateľ nahráva a doma prepisuje. Veríme, že ešte v tomto roku vznikne z týchto rozprávání zaujímavá knižka. Tí, čo sa prejavujú radšej výtvarne, každý z dvanástich príbehov ilustrujú. Aj to je jedna z podôb spojenia profesionála s ľuďmi s mentálnym postihnutím, ktorá prispieva k rozvoju osobnosti tunajších klientov a ich integrácii do

života v spoločnosti. Podobných príkladov je viac.

Pravidelným hosťom zariadenia je aj akademický maliar Miroslav Cipár.

Vlastne – nenazývajte ho hosťom, on je predsa kamarátom tejto malej komunity. A nie iba formálne, aby si urobil čiarku. Je aj predsedom správnej rady tejto organizácie, odborným výtvarným garantom, posudzuje výtvarné výtvary klientov a pomáha pri organizovaní výstav a benefičných dražieb diel profesionálnych umelcov. V tunajších priestoroch mali už výstavy viacerí: slávnostné otvorenie novo zrekonštruovanej budovy centra otvoril výstavou svojich diel sám akad. maliar Miroslav Cipár, po ňom vystavovali Ján Valter, Anna Valterová a Ivan Popovič. Nedávno, 31. mája, bola vernisáž výstavy dvoch z najväčších velikánov slovenského výtvarného neba: profesora, akademického maliara Rudolfa Filu a akademického maliara Milana Lалу, ktorý už svoje diela nevystavuje, no tentokrát ich vytvoril špeciálne pre túto príležitosť. Centrum pripravuje vernisáž k výstave Petra Klúčika (26. júna o 19. hodine v priestoroch Galérie Lepší svet) a plánuje osloviť aj akademického maliara Vladimíra Gažoviča a ďalších významných autorov. Na vernisáži vždy vystúpia i známi speváci a hudobníci, aby ju ozvláštnili. Naposledy to bol svetoznámy violončelista Jozef Lupták, v minulosti Maťo Ďurinda, Pavol Hammel i husľový virtuóz európskeho formátu, Mgr. Rastislav Šipoš.

Ľudia na okraji

Ako celý projekt Lepší svet vznikol? Otcou myšlienky bol Mgr. Dušan Mikulec, človek nabitý až po okraj pozitívnou energiou. Už ako študent špeciálnej pedagogiky si uvedomoval potrebu zariadenia, kde by mohli ľudia s mentálnym postihnutím existovať tak dôstojne a kvalitne ako ľudia bežnej, väčšinovej spoločnosti pracovať, chránene a dôstojne bývať, mať plnohodnotne využitý voľný čas.

Spoločnosť sa k takto postihnutým ľuďom stavala odmietavo, čím im vytvárala handicap, väčšina z nich zostávala na okraji spoločenského záujmu, považovalo sa za normálne, že žijú skrytí pred očami verejnosti.

Príbuzní mali strach a predsudky podeliť sa o svoje zážitky, trápenie a starosti, cítili akúsi vinu, že majú v rodine človeka s mentálnym postihnutím. Po skončení Praktickej školy nebola ďalšia možnosť pokračovania v zvyšovaní kvality života týchto ľudí v bežných sociálnych službách, čo bol pre Dušana Mikulca dôvod podať im pomocnú ruku. Tieto deti, z ktorých sa skončením školy stali dospelí, by ináč museli zostať doma izolovaní od ostatných alebo nastúpiť do už predtým existujúcich zariadení sociálnych služieb, do ktorých tiež nie je ľahké sa dostať. Kapacity sú zväčša plné a náplň činností tam nezodpovedá tomu, čo títo klienti dosiahli a dosahujú vďaka moderným prístupom a sociálnym službám zariadenia Lepší svet. Tu majú svojich kamarátov, svoju drobnú prácu, zabezpečenú komplexnú rehabilitáciu, sú so zdravými ľuďmi, ktorí ich majú radi. Majú aj svoje lásky, túžby, snívajú o peknej budúcnosti, postupne sa osamostatňujú prostredníctvom nového chráneného bývania na Tománkovej ulici, kde žijú v paneláku pre bežnú populáciu v štyroch krásnych bytoch s pomocou asistentov a koordinátorky tejto sociálnej služby Lepšieho sveta. V dielňach sa posilňujú ich zručnosti, rozvíja intelekt, schopnosť pochopiť svet okolo seba, naučiť sa komunikovať s ním a zaradiť sa doň. Je dojmavé, ako silne majú vyvinutý cit pre pohladenie, pekné slovo, milý úsmev. A ako ho nezištne vedia dávať. Na chodbe som stretla aj účtovníčku a usmievala sa. Keď som jej hovorila o energii, ktorú cítim vo

Obyvatelia zariadenia Lepší svet na balkóne čakajú na príchod návštevy.

všetkých priestoroch, vedela, o čom hovorím a vysvetlila mi, že práve preto si vybrala túto prácu. Len človek, ktorý má rád svoju prácu, tu môže zostať. Tu sa totiž nedá nič oklamať. Buď sa tešíte, že ste tu alebo odídete robiť inde. Klienti prichádzajú do Pracovno-socializačného centra ráno z rôznych končín Bratislavy. Samostatnejší prídu sami, ostatných privedú rodičia a príbuzní.

V zariadení majú k dispozícii aj telocvičňu, študovňu, či čítareň. V telocvični ma zaujali bubny, na ktoré hráva jeden zo zverencov, ale zabubnovať si môže ktokoľvek, pokiaľ sa týmto spôsobom potrebuje ventilovať.

Práca klientov v chránenej dielni.

Šanca pre autistov

Pracovno-socializačné centrum Lepší svet začína pilotne poskytovať aj služby, ktoré sú veľmi potrebné, ale aj finančne najnáročnejšie, alebo sa považujú za nadštandardné. Ide o sociálnu službu pre klientov s kombinovaným postihnutím - ťažké mentálne postihnutie, autizmus, agresívne prejavy, epilepsia. Takíto klienti mohli v lepšom rozpoložení využívať zariadenia sociálnych služieb, ale v ťažšom

období a pri agresívnych prejavoch ich buď hospitalizovali alebo zostali na obťaž v domácom prostredí pri rodičoch, ktorí ich stavy nedokázali zvládať. Pre týchto nepokrytých klientov Združenie Lepší svet vytvorilo prvé tri miesta v celoročnom zariadení moderných sociálnych služieb, akési byty, kde sa pri starostlivosti o nich bude strieďať komplexný tím odborníkov zo zdravotníctva, špeciálnej pedagogiky, či psychológie.

Pracovníci zariadenia sa snažia zapojiť svojich klientov do činnosti tak, aby ich spoločnosť aj navzdory ťažkému zdravotnému postihnutiu mohla vnímať ako tvorcov hodnôt. Rozvíjajú ich potenciál a posúvajú ich k novým métam. Činnosti, ktoré sa len donedávna zdali náročnými a nedosiahnuteľnými, sa stali pre tunajších klientov bežnými.

Lepší svet je ojedinelé pracovisko v rámci celého Slovenska, stalo sa výkladnou skriňou moderných sociálnych služieb v našej krajine. Dokonca tu funguje aj reklamná agentúra, v ktorej pracujú mentálne postihnutí klienti a ktorá ponúka komerčné služby verejnosti, ako napr. návrhy tlačovín, reklamné kampane. V rozpracovaní je spolupráca so sieťou predajní obchodného domu, v ktorej by sa mali predávať výrobky chránených dielní. Ďalšie nápady čakajú na svoju realizáciu. Zapojiť sa do nej môžu dobrovoľníci a aktivisti, ktorí sa chcú venovať humanitnej činnosti a radi by prispeli k zlepšeniu života ľudí s mentálnym postihnutím. Dvere do Lepšieho sveta sú vždy otvorené...

Eva Muchová

Snímky: Margita Škrabáľková

Summary

Ceremonial Awarding of Gift of the Year 2006

(page 3-4)

On Wednesday, 13th June this year, the traditional, ceremonial awarding of Gift of the Year 2006 took place at the Mirror Hall of the Primatial Palace. As in the previous years, the event was organised with the support of the Office of Magistrate of the Capital of Bratislava and under the patronage of the Lord Mayor Andrej Ďurkovský, who, among the first ones, spoke to the awarded persons and special guests, as well as to the sponsors and sympathizers of the Slovak Humanitarian Council.

Before the Lord Mayors speech, the tones of a flute sounded, played by a student of the School of Music in Bratislava, Martina Kostolanská, but also a song called "Tell Me What Love is (Povedz mi čo je láska)" sung by the singer Monika Stanislavová. Both musical artists were accompanied on the piano by the composer Igor Bázlik, who is also a member of the honorary committee of the SHC for the Gift of the Year 2006. The festive ceremonial atmosphere at the Mirror Hall was further enhanced by the greeting letter of the Minister of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic, Viera Tomanová, who, as she was on business trip, at least remotely spoke to the participants and thanked the awarded persons for their extraordinary humanitarian activities, as well as heroic acts in order to help people in despair and in danger. The letter of the minister was read to the participants by the President of the Slovak Humanitarian Council, Ivan Sýkora, who consecutively in his speech emphasised that the awarding of Gift of the Year 2006 took place on the day of the 17th anniversary of the establishment of the Slovak Humanitarian Council. The members of the honorary committee of Gift of the Year 2006, Professor MUDr. Jaroslav Šiman and the Roman Catholic priest Marián Červený in their responses to the questions of the moderator, also this year represented by Milena Čeganová, a reporter from Slovak Radio, agreed that it was extremely hard for them to decide who to suggest for this award as each proposal was exceptional in a certain way.

Look, I Am Only a Human Just Like You

(page 7-8)

The Campaign "Life Without Boundaries" which took place on the occasion of World

Refugee Day, pointed out the problems of refugees' integration to society and the elimination of xenophobic attitudes against people who have lost their homes.

These words are the main motives of the nationwide campaign "Life Without Boundaries" organised on the occasion of World Refugee Day, which is 20th June. Its main target was to improve the refugees' integration conditions to our society and eliminate the xenophobic and intolerant attitudes against people who have lost their homes and would like to start a new life in Slovakia. The majority of society often refuses them due to their different skin colour or cultural differences, and therefore they are often isolated and stigmatised.

The Child Needs a Family

(page 9)

On Thursday, 21st June this year the 3rd General Meeting of the Association of the Representative of Non-State Foster Homes took place at the Boarding-house Anton in Teplička nad Váhom. The association was established in 2006 upon the motion of the Children Centre – Association for Help to Children in the Slovak Republic, reliant on substitute education in Ružomberok. It was established by the group of directors of non-state foster homes, who had been co-operating since 2004.

Non-state foster homes, compared to the state ones have or had certain advantages or a chance that arose when their establishers were only deciding on the form of their future institute. Those, who already at the beginning understood that they could not follow the model of classical state institutes of foster homes and at present keep more to the state concept of substitute care, which is in more details different from the practice of state foster homes, and try to observe the letter of the law, which more often mentions the natural family environment for the education of children reliant on substitute institutional care, can proclaim with certainty, and not only they but also the children taken care of mainly by young adults, who had the possibility to grow up in a substitute family of a foster home, that they made the right decision.

Report: Visiting Lepší svet (Better World)

(page 13-14)

How is it possible that among disabled people the vibrations of joy and friendship are stronger than among us

"ordinary people"? After all we could expect from us, people with no handicap, to know how to make the world better, so why do we, in spite of this, sometimes fail from one day to another?

How did the whole project Lepší svet (Better World) come to life? The author of this idea was Mgr. Dušan Mikulec, a person ultimately filled with positive energy. Already back when he was a student of special pedagogy, he realised the need for an institute, where people with a mental handicap could exist with dignity and have a good quality life, work as people from the majority of society and live protected and with dignity, and be able to fully utilise their free time. The clients come to the Work-socialising Centre in the morning from different parts of Bratislava. The more independent ones come alone; others are brought by their parents and relatives. There is also a gym, study or reading room available for them at the institute. In the gym I was fascinated by the drums played by one of the wards, but anyone can actually play the drums if they need to vent this way. A chance also for the autists The Work-socialising Centre Lepší svet (Better World) started also to provide services, which are extremely important, but also financially more demanding or are considered as above standard. These are namely social services for the clients with combined handicap – serious mental handicap, autism, aggressive reactions, epilepsy. These clients could, in case of better mood, use the institutes of social services, but in harder periods and in case of aggressive reactions they should either be hospitalised or leave them in the home environment with parents, who could not manage their states. For these clients the Association Lepší Svet (Better World) created the first three places in a year-round institute of modern social services, these are kinds of flats, where a complex team of professionals from health care, special pedagogy and psychology will take care of them. The employees of the institute try to integrate their clients in the activities so that in spite of their serious handicap, society could perceive them as creators of value.

Celiac disease and what we (do not) know about it. This is the title of the current Humanita Plus supplement where we explain the problem of celiac disease not only from the point of view of doctors, professionals, but also through the eyes of laymen, members of the Slovak Association of Celiacs in Slovakia, as well as their 2nd nationwide meeting with international participation, which took place on 19th May, 2007 in Piešťany.

Časopis dobrovoľníckeho sektora Slovenskej republiky.

Vydáva Slovenská humanitná rada s podporou grantu MPSVaR SR. Rozširuje vlastnou distribúciou. Objednávky prijíma redakcia. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Uverejnené príspevky nehonorujeme. Registrácia pod č. MK SR 710/92, ISSN 1336-2208. Šéfredaktorka PhDr. Margita Škrabáľková, redaktorka PhDr. Eva Muchová. Adresa redakcie: Párikova 18, 821 08 Bratislava 2, telefón: 02-5020 0520, fax: 02-5020 0522, e-mail: tlacove.shr@changenet.sk. Grafická úprava: Agentúra Zachar, s. r. o., Bratislava, tlač: RAX, s. r. o., Bratislava. © SHR. Foto na obálke: Margita Škrabáľková.

markíza text

Strana 834